

FOLKLOR-ŞİİR VE CENANİ DÖKMECİ

Yrd. Doç. Dr. Birol AZAR¹

Harput tarihi, coğrafyası, musikisi ve kendine has kültürüyle kimlikli şehirlerimizden birisidir. Bu yöre tarihin ilk dönemlerinden itibaren gerek jeopolitik konumundan gerekse kültürel kimliği/yapısıyla Türk kültür tarihinde derin izler bırakmış, yetiştirdiği pek çok şahsiyet bu kültürün ses bayraktarlığını yapmıştır. Bu şahsiyetler içerisinde Cenani Dökmeci, folklor kokan şiirleriyle akla gelen önemli isimlerden birisi olmuştur.

1927 yılında Elazığ'da dünyaya gelen Dökmeci'nin babası şehrin ilk dökme ustası olan Hacı Mehmet Efendi, annesi ise Hacı Seher Hanım'dır. İlk ve orta öğrenimini doğduğu şehir Elazığ'da tamamlayan şairimiz bir süre Ankara Hukuk Fakültesi'ne devam etmiş ancak bazı sebeplerden dolayı tahsilini yarıda bırakmak zorunda kalmıştır. Daha sonra baba mesleği olan dökmeçilik ve bakırcılığa yönelen şairimiz 1948 yılında yedek subay olarak askerliğini tamamlamış vefatına kadar da baba mesleğine devam etmiştir. (Özçam 2000:145)

Dökmecilik mesleğinin yanında sanata dolayısıyla şiire de dört elle sarılan şair Fikret Memişoğlu'nun çıkardığı Yeni Fırat Dergisi'nde çalışmıştır.² Mahalli basının yanı sıra Hisar, Varlık ve Türk Edebiyatı gibi tanınmış edebiyat dergilerinde de şiirleri yayınlanan şairimiz 1981 yılında geçirdiği bir kalp krizi sonucu vefat etmiştir.

Folklor, “bir ülke ya da belirli bir bölge halkına ait maddi ve manevi alandaki kültürel ürünleri konu edinen, bunları kendine özgü yöntemleriyle derleyen, sınıflandıran, çözümleyen, yorumlayan ve son aşamada bir bireşime vardırma amaçlayan bir bilim” olarak tanımlanmıştır. (Örnek, 2000:159)

Bir yöre halkının ortak ve yaygın davranış kalıplarını, yaşama biçimlerini, belirli olaylar ve durumlar karşısındaki tavrını, çevresini ve dünyayı algılayışını açıklamada; geleneksel ve törensel yaşamı düzenleyen, zenginleştiren, renklendiren bir dizi beceriyi, beğeniyi, yaratıyı, töreyi, kurumu, kurumsallaşmayı göz önüne sermede; bir ucuyla geçmişe bir ucuyla zamanımıza uzanan gelenekler, görenekler, adetler zincirini keşfedip özgün ve çağdaş yaratmalar çıkarmayı amaçlayan bu disiplinin içeriği şairimizin manifestosu gibidir.

¹ Fırat Üniversitesi İnsani ve Sosyal Bilimler Fak. Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğretim üyesi bazar@firat.edu.tr

² Fikret Memişoğlu, Cenani Dökmeci ile birlikte 1962-1967 yılları arasında kesintilerle de olsa Yeni Fırat Dergisi'ni çıkarmıştır. Derginin sahibi ve yazı işleri müdürü Fikret Memişoğlu'dur. Mesul müdür ilk dört sayıda Cenani Dökmeci, 5. ve 6. sayıda Fikret Memişoğlu, 7. Sayıdan 26. Sayıya kadar Ömer Kayaoğlu'dur. 26. sayıdan son sayı olan 36. Sayıya kadar ise mesul müdür yine Cenani Dökmeci'dir. (Haykır vd. 2014:493-527)

Elazığ folkloru konusunda kesin bir otorite olan şairimizin çabası genetik yapımızı oluşturan örf-adet-gelenek-görenek ve inanmaları şiirlerinde ölümsüzleştirip gelecek kuşaklara aktarmak olarak söylenebilir. Şiirlerine bakıldığında bu husus hemen göze çarpacaktır. Onu folklor için yani halkı için yaşayan ve yaşatmaya çalışan sanat endişesi gütmenden şiirlerini kaleme alan bir sorumlu kişi olarak tanımlamak yanlış olmasa gerektir.

Cenani Dökmeci'nin şiirleri folklor kokar. Onun halk edebiyatı nazım şekillerinden koşma, türkü ve semai tarzına uygun şiirlerinin yanında konusunu ve şeklini serbestçe seçtiği şiirlerinin çoğunda da halk şiirinden gelen renk ve motifler belirgindir.

Türkülerimiz şiiri hem şekil hem de içerik olarak tam bir halk şiiri örneğidir.

Yönünü bülbüle dönen	Atalar sesidir türkü
Güle yüzgörümü bunlar	Serhatlerden gelir belki
Nağme nağme yanıp sönen	Hepsi o kadar bizden ki
Çaydaçıra mumu bunlar	Dayı ,bibi, emmi bunlar

Tel duvak gelin başıdır
Toy düğün binek taşıdır
Acı tatlı göz yaşıdır
Mendillerin nemi bunlar

(Dökmeci, 1966:16)

“Dutunu’dan Türkü” adlı şiirinde adeta dutunun nasıl yapıldığını ve yapıldığı esnada icra edilen gelenekleri tasvir eder. Dutun silkelenmesi, yenilmesi, toplanması, sokuda döğülüp un haline getirilmesi kıvrık bir yaprakla yenilmesi şiirde adeta canlandırılarak hasret duyularak anlatılır.

Dutu un ederler tokmakla	Dutunu döğülür sokuda
Doyulmaz yutkunup bakmakla	Oturup yenilir seküde
Dut avuç avuç hep yenilir	Dutu un olanlar anılır
Dutunu bir kıvrık yaprakla	Söyleni söyleni türküde

(Dökmeci, 1965:22)

Baba mesleği olan bakırcılığa bile duyarlı bir sanatçı hassasiyeti ile yaklaşan şair “ince bir sanat” diye bahsettiği bu mesleği Yeni Fırat Dergisinde kendisine has üslubuyla ele alır: “Bakırcılık deyince madeni kaba eşyaların yapılmasını değil, bu maden üzerinde kültürümüzün işlenmesi hatıra gelmelidir. Bakır kaplarda sanatımızın tarihini görmek ve mührünü bulmak mümkündür.” (Dökmeci, 1962:19) diyen şairimiz bu konuyu şiirlerinde de işlemeyi ihmal etmez.

Emek verdim yârim diye	Ergenekon’dan ses verir
Bakır tenli gül vazoya	Körüğümüz çekicimiz
Döver çekiç okşar ege	Alnımızda tarih erir
Nakışlanır oya oya	Efsane dolar içimiz

(Dökmeci, 1964:26)

Dökmeci'nin şiirlerinde görülen en belirgin özelliklerinden birisi de yapmacık olmayan rahat söyleyişidir. Konuların, imajların ve anlatımın tazelidir.

Dağ yeşil, taş yalın su çağıl çağıl	Yüksek damda kalın yorgan örtülür
Dağ başları ferah olur Allah'tan	Ter dudağa tevek suya sürtülür
Yaprak hışır hışır dal gürül gürül	Bıyığı terliyen dertten kurtulur
Tepeler rüzgarsız olmaz essahtan	Seğirtir burnuna su tez günahtan

(Dökmeci, 1966:15-17)

“Bizim dilden Bizim Köy” başlığı altında Yeni Fırat'ın son üç sayısında yer alan, beş bölüm ve yetmiş üç dördlük halinde yazdığı şiirinde Dökmeci en saf haliyle köy yaşantısını anlatmıştır. Şiirine siyaset ve ideoloji katmadan hiçbir özentiyeye sapmadan köy yaşantısını gerçekçi bir şekilde işlemiştir. (Güler 1994:94)

Azeri şair Şehriyar'ın Heyder Baba adlı şiirine nazire olarak yazılan bu şiir uzun bir tarihi vesikadır. Bir nevi köy senfonisidir. Bugün için arkaik olan pek çok kelime, kelime grupları bu şiirde ince bir işçilikle gelecek kuşaklar için kaleme alınmıştır. Şiir dilindeki işçilik kelime kadrosunun seçiminde gösterdiği hassasiyet Dökmeci'nin şiirine geleceğin şiiri olma şansını vermiştir.(Buran vd. 2006: 96). Zengin yineleme kültürüyle şiirde armoniyi yakalamasını bilmiştir.

“Bizim dilden Bizim Köy” şiirinde: Ekim, hasat ve harmanla ilgili işler, davar ve nahir otarma, hayvan bakımı ile ilgili hususlar; ceviz ve badem çırpılması, pirlenmesi, orcik ve pekmez yapılması, kofiklerin duvar ve süyünlere asılması, nakışlı tezeklerin yamaçlarda ve duvar diplerinde sıralanması dere kenarında çamaşır yıkanması, kengenden sakız çıkarılması aluç, pişot, kuşüzümü toplanması, dut ve eşbabiye kurutulması, haymede yatıp bostan beklenmesi, bostana korkuluk dikilmesi, toprağın işlenip yamaçlara sekü yapılması, tavana kavun ve üzüm asılması, tandırda ekmek yapılması, çocukların uzak köylerdeki ya da şehirdeki okullara gidiş gelişleri, gaz lambası ve dındik ışığında duvar ve tavanda beliren gölgeler, tel dolap ve süt selesi, yaşlıların ve gençlerin akranlarıyla şakalaşmaları, çocuk oyunları, koyun ve keçilerin kırılması, çırıkta iplik eğrilmesi, nakışlı çorap örülmesi, gurbet'e (çingene) kuru dut ve kuzu derisi verilip elek alınması, ev halkı arasındaki iş bölümü gibi hususlar işlenmiştir.

Kimimiz yorgunuz tavla, tımarla	Biri ot verip de biri bükende
Kimimiz nahırda gezer liverle	Avuç bol savurur tohum ekende
Gelin ocaklıkta kızlar davarla	İneği moz tutup sütü dökende
Hoşnudur avrattan, attan, silahtan	Memeyi kaçırıran bıcık gülüyor

(Dökmeci, 1966:16)

Aslında anlatılan sadece köy hayatı değildir. Bir büyük tabloda geleneğe, töreye, inanışa dair ne varsa verilmeye çalışılmıştır.

“Başlanır her işe hep Bismillah’tan”, “Bu köyün damarı elifli mertek”, “Dilek ağacına niyet düğlenir” mısraları inanç ve inanışlarımızı aksettirir. Anadolu’nun pek çok yerinde türbelere, türbelerin olduğu yerlerdeki ağaçlara, tek ve büyük ağaçlara istek ve temenniler için bez bağlanması binlerce yıldır yapılagelen bir gelenektir. Basit gibi görünen bu uygulamalar sanatkarın eserinde yer alarak binlerce yıl öteye taşınacaktır.

“Çubuktan at yapar binip koşardık” mısrası bu yörede çocuk iken hemen herkesin oynadığı oyunlardandır. Nazar değmesin diye üzerlik asılması, omuza tosağa konulması da yine inanışa dair halen uygulanan geleneklerdir. (Dökmeci, 1966:17)

“Üzerlik asılır eve çardağa
Omuzda nazarlık olur tosağa
(Dökmeci, 1966:17)

Anadolu’nun pek çok yerinde görülen kökenleri İslamiyet öncesi dönemlere kadar giden güneş ve ay tutulması sırasında gürültü çıkarılması animizmin günümüze yansımış öğretileridir. Her şeyin canlı ve bir ruhunun olduğuna inanılan bu inançta ay ve güneş tutulması kötü ruhların bu öğeleri ele geçirdiğine ve dünyaya kötülük yapacaklarına delalet eder. Bunu önlemenin yolu da gürültü çıkarıp kötü ruhları kaçırmaktan geçer. Ay veya güneş tutulduğunda bugün Anadolu’nun pek çok yerinde bu uygulama teneke çalarak havaya ateş açılarak yapılmaktadır.

“Hasret Dağı ağlar çiğler dökülür
Yürekten ah çeksek dağ-taş yıkılır
Tutkun aya gece silah sıkılır
Karartan pusları sesler siliyor” (Dökmeci, 1966:18)

Töre Türk’ün yasasıdır. Daha Orhun Abidelerinden başlayarak törenin önemi her fırsatta vurgulanmış birliğin, dirliğin devamı için uygulanmasından kaçınılmamıştır. Töre, sosyal bütünleşmenin temel kaynağıdır. Bilhassa normatif bütünleşmenin temel kaide ve teamüllerini töre sunmaktadır. Törenin buradaki etkisi, geleneği temsil etmesinden doğmaktadır. Çünkü bu normun oluşması ve kabul görmesi onun gelenekselleşmesine bağlıdır. Gücünü geçmişten alan norm etkilidir ve kendi merkezi etrafında birleştiricidir. Bu çerçevede en güçlü normlar töre olarak nitelendirilmektedir. Töre buradaki gücünü, uzun geçmişe sahip olmasından ve görmüş olduğu genel kabulden almaktadır. Bilge Kağan Yazıtlarında da ifade edildiği üzere, “Eski Türk devlet geleneğinde Töre ilahi kaynaklı hakimiyetten (kuttan) ayrılamazdı. Özellikle devlet kuran her Kağan mutlaka bir töre koyardı. Töre, Türk örf ve geleneklerinin kesin bir hükümler birliğidir. Töresiz bir ilin ya da devletin varlığı mümkün değildir”. Dökmeci töreyi kut kavramıyla bütünleştirip onun gelenekselleşen yönünü şiirlerinde aksettirir.

“Allah’a şükredip düşmezdik dara,
Töresini yeren etmez beş para

Nimet mübarektir saçılmaz yere
Minderde oturup sinide yerdik”(Dökmeci, 1966:18)

Delilo, tamzara, halay gibi yöresel oyunlar şiirlerde mühür gibi işlenerek kazılmıştır. Ayrıca kullanılan kalıp ifadeler yöreselliği ulusal seviyeye çıkaran unsurlar olarak göze çarpmaktadır.

“Sıra sıra dutlar hayratı köyün
Delilo tamzara bir dizi oyun
Beg sırtında gömlek eskimez deyin
Biz ala mor yamar giymeزدık yırtık” (Dökmeci, 1966:18)

Lamba metaforuyla cin-peri ilişkisine gönderme yapılması şairin geniş bir halk edebiyatı kültürünün olduğunu göstermektedir

“Dındık kullanırken lambadan önce
Tavanda oynayan cin-peri gördük” (Dökmeci, 1966:17)
Şairimizin yine aynı şekilde;
“Sür! Dedi kader hep kara toprağı

Biz de külüngü mor dağlara vurduk” (Dökmeci, 1966:18) dizesi Ferhat ile Şirin efsanesine yapılan bir telmih olarak karşımıza çıkmaktadır.

İçkını yumurta, dilim dolma, sumak, pekmez, yoğurt, kaymak, tarhana, pırpırım gibi yöresel yemekler de bu büyük köy senfonisindeki yerlerini almışlardır.

“İçkını yumurta mevsim yemeğı
Dilim dolmamızın şifa sumağı
(Dökmeci, 1966:18)

Yine yöremizde özellikle yeni doğum yapmış kadınlara güçlenmesi, ayağı kalkması için verilen “guymak”ta şiirlerde yerini almıştır.

“Bulutlar yağmurlu, pekmezler damda
Orcikler nem kapar boy boy ayvanda
Bir çoban ataşı harlar odamda
Tad kalmaz damakta gah’tan guymahtan” (Dökmeci, 1966:15)

Masal halk edebiyatımızın anlatmaya dayalı en eski ve en yaygın türlerinden birisidir. Şairimiz masal kelimesinin yöreye has kullanımı olan “*matal*” kelimesini kullanarak bu kelimenin belki de kaybolup gitmesini önlemiştir. Masal kelimesine karşılık gelen pek çok kelime olmasına rağmen yöremizde bu kelimenin yerine *matal* kelimesinin kullanıldığını gelecek kuşaklar bu metinlerden öğrenecektir.

“Matal değil bunlar kendi köyümüz
Yüzümüz güleçtir, hoştur suyumuz” (Dökmeci, 1966:17)

Folklorun inceleme alanına giren konulardan birisi de halk tababeti yani halk hekimliğidir. İlk insanın tabiat olayları karşısında takındığı tavırlar, onları anlama ve anlamlandırma çabası, korkularını mantıklı sebeplere bağlama zorunluluğundan doğan büyüye ve sihire dayanan uzun tecrübe ve gözlemlerin sonucu ortaya çıkan halk hekimliği modern tıbbı alt yapı hazırlamış bugün de popüleritesini korumaktadır. Şairimiz şiirlerinde bu konuya da yer yer değinerek geçmiş uygulamaları anımsatır.

“Torbası kırmızı mis kokan etin
Yaraya merhemdir yaprağı dutun” (Dökmeci, 1966:18)

Harput kültürü kimliği olan bir kültürdür bu kültürde hakim olan renk kendine özgü müziği, türküleri, mayaları, elezberleri, oyun havaları ve kürsü başı sohbetleridir. Dökmeci’nin şiirlerinde müzik unsurları işlenirken sanki şiirde de bu armoni yakalanmaya çalışılmıştır.

Kekliğin kanadı kara belenir
Kaval kan ağlayıp sular bulanır
Türküler söylenir Dertli, Emrah’tan”
“Kararan yollarda insanlar nokta
Berber Ömer maya söyler uzakta” (Dökmeci, 1966:15)

Maya, elezber söylemek Harput’ta başlı başına icra geleneği olan ayinsel tören havası içerisinde yapılırken sanki yörede güzel sesli insanların yapması gereken vecibelerden sayılırdı.

“Yakan bir mayası var bu toprağın
Koruğu üzüme döner yaprağın (Dökmeci, 1966:17)

Bu uzun şiir yöresel kelimelerin, kalıp ifadelerin ve deyimlerin kullanılması açısından da oldukça zengindir. “ essah, lülek, gözü tok, ceviz pirmek, tezek, süyüng, kofik, pağaç, dam loğlamak, ayvan, gah(gağ), guymak, porik, pırpırım, dam küremek, somat, nahır, eller köpüçlü, yemlik, kormen, moz tutmak, bıçık, hayma, kortik eşmek, ekmek elden su gölden, sakız kanatmak, lenger, yarpuz, anuk, aluç, pişot, acı isot, eşbabiye, kulak dikmek, tosbağa, höllük, hozan, sekü, merik, yelyepelek, dındık, hartut, hevenk, matal, kav, parmak çalmak” dilimizin zenginliğini gösteren bu şiir bir babanın evladına bıraktığı miras kadar kutsal ve değerlidir.

Anadolu’da eskiden beri yapılagelen gelinlerin höllük eleyip çocuk büyütmesi “gelinler höllükle kundak beliyor” yöremizde çok sık yapılan türbe ziyaretleri “ gūnahtan vebalden herkes sakınıp, Feth Ahmet Baba’da dilek diliyor” mısralarıyla verilmiştir. Yöremizde insanların en sık gittiği türbelerin başında gelen bu türbe 1960 yıllardan bu yana insanımızın ilgisinin azalmadığı bir inanç noktasıdır.

Yöremizde köylüler harman kaldırırken ilk önce belirli bir payı “ öküz emeği” olarak ayırırlardı. Çünkü öküz bir çiftçinin eli ayağı hükmündeydi, ayrıca zenginlik göstergesiydi. Dökmeci mısralarında adeta yaşamın her anını

yerleştirmiştir. Bu kadar canlı ve postmodern yaklaşım onun şiirlerinin ayırt edici özelliklerinin başında gelmektedir.

“Nimet olsun, diye öküz emeği
Karanlık gece de bile gem sürdük” (Dökmeci, 1966:17)

Ev temizliği kadınlarımızın onca işleri arasında vazgeçilmez olanıdır. Eskinin imkânları kısıtlı olduğu için boya, badana, temizlik geleneksel yöntemlerle yapılırdı. Kil suyuyla, hedik suyuyla duvarların badana yapılması bunlardan bazılarıdır.

“Ev-bark pırıl pırıl dur da iyi bak
Sabah akşam hedik suyu sürülür” (Dökmeci, 1966:18)

“ Fırat’la Söyleşme” şiirinde Dökmeci aslında Keban Barajı dolayısıyla elektriğin gelip karanlığın gitmesini anlatsa da su imgesini şairimizin kültürümüzdeki yeriyle ifade ettiğinin söyleyebiliriz. Semavi dinlerin kutsal kitaplarında ve mitolojide su ilksel varlıklardan birisidir. İnsanın balçıktan yaratılması suyun yaratılıştaki önemini vurgulamaktadır. Kozmos var olduğundan beri su canlılar için gerekli hayat kaynaklarının başında yer almaktadır. Dünya üzerinde ilk kültür izlerine rastlanan merkezler önemli su kaynaklarının bulunduğu noktalardır. (Gezgin 2009:7)

Su yaşamdır, yaşamın kaynağıdır, hayat veren can verendir. Mitoslarda ölümsüzlüğün peşine düşen kahramanlar ab-ı hayatın izini sürerler, çaresiz hastalıkların şifasıdır sular, yaşam ve güzellik bahşederler. Suyun bu iyi hasletleri Dökmeci’nin şiirlerinde yer alır. Fırat’ın Harput ve Fırat Havzası kültüründe önemi büyüktür. Türkülerde, manilerde, hikaye ve efsanelerde rolü yadsınamaz kadar çoktur. Fırat’ın, Urfa, Elazığ, Bingöl, Mardin dolayısıyla Türk kültür ve medeniyetinde oynayacağı rol adeta anlatılır şiirde:

“Dur Fırat! Sana bir gizli sorum var	Çöllere boşanıp akma dur artık
Bingöl’den Harran’dan haber ver bana	Sana göz yormaktan solup saradık
Ağrı’dan yol olup Mardin’e kadar	Işığa dönsün bu çöken karanlık
Geçtiğin her yerden haber ver bana	Bir aydın vatandan haber ver bana

(Dökmeci, 1966:7)

“Bir Lokma İçin” adlı şiirinde çiftçilerin rüyasını görür. Umutla atılan tohumun çimlenip, başak vermesi tahkiyeli biçimde anlatılır. Şiirde şairimizin atasözlerini, deyimleri ve mahalli sözleri zarif teşbihler içerisinde kullandığını söyleyebiliriz.

“Sapan çizer, tapan düzler	Yer yanık yanık iç çeker
Toprak satır satır gizler	Bulut inci inci döker
Bir gizli destanız bizler	Tohum yaka yırtıp çıkar
Göz çift nokta bel virgüldür	Muradın rengi yeşildir”

(Dökmeci, 1966:13)

Dökmeci'nin şiirlerinde Faruk Nafiz Çamlıbel ve Niyazi Yıldırım Genç-osmanoğlu etkilenmeleriyle oluşmuş milli romantik duyuş tarzı kendini içten içe hissettirmektedir. Şiiri bu türlü mesajların iletildiği bir tebliğ şiiri olmaktan daha çok romantik bir kültür atmosferinin besleyici havasını barındırmaktadır. Halk şiiri motifleriyle de süslediği şiirleri bu tür şiir geleneğinde çok fazla göremediğimiz bir musiki kalitesini de taşımaktadır. (Buran vd.2006 :96)

Milli romantik duyuş tarzı, bireysel duyarlılıkla kolektif tecrübenin kökensel kaynaklarını birleştirmektir (Korkmaz 1999:249). Geçmişe beyin ve kalp diyaloguyla yönelen milli romantik yaşanmışın olmuştun veya tarihselliğin üstündeki teferruatı atarak bizi tarihsel tin'le yüzleştirir. Milli romantik bir kişi en uzak ve en yakın süreleri kapsayan geçmiş ve geleceği an'da birleştiren ve bu önemli işlevin farkında olan kişidir.

Böyle insanlar kendi yaşamını topyekün bir anlam araştırmasına adanmış yalıtık ve sökük zamanları birbirine ekleyen zaman boyutlu varlıklardır (Korkmaz 1999:249). Zaman boyutlu sanatkarlarımızdan birisi olan Cenani Dökmeci'nin folklor kokulu şiirlerinden başka milli romantik duyuş tarzıyla kaleme aldığı şiirleri de vardır.

“Sıyıldım çiniden atlastan
Yürüdüm Harput’tan Bitlis’ten
Bir nida işittim herkesten
Mevlana Mevlana Mevlana”

“Mevlana” şiirinde uzak tarihimize ait bir değeri işleyerek adeta çağlar ötesinden bilgi aşılması yapar.

“Soyundum libastan deriden
Yavaştan yol aldım geriden
Beni aşk odunda eriden
Mevlana Mevlana Mevlana” (Dökmeci, 1962:5)

Yahya Kemal'in “ kökü mazide olan atı” ifadesi aydınlanmış tipleri anlatır. Dökmeci böylesi bir tiptir. Zamanın akışı içinde misyonunu kavrayan ve aktaran biri olarak ortaya çıkar.

“Yola çıkmak kolay değil	Bağlar misali bozulup
Bu kervanda neler gördüm	Öz çorap oldum ezilip
Bu toy’a bu yük tay değil	Bismillah ile yazılıp
Yorulanda neler gördüm	Gör Kur’anda neler gördüm

(Dökmeci, 1962:16)

Tarihsel olanı şimdiye taşıma duyarlılığını şiirlerinde yeri geldikçe gösteren şairimiz “Fırat’la Söyleşme” şiirinde bir vesileyle tarihe gider ve anı yaşar.

“Murada ermektir gönül talebi
Sana bend oluşun hep bu sebebi
Akışın Alparslan akını gibi
Yeni bir destandan haber ver bana” (Dökmeci, 1966:7)

Bunu kuru bir geçmiş seviciliğine düşmeden yapmış olması Mircae Eliade'nin geriye dönüş mitlerindeki "yıpranmış zaman'dan kurtulma ve başlangıcın kutsal dinamiklerini hale taşımak gibi iki önemli vazifesini şiirlerinde dile getirmesi onun ne kadar şuurlu bir aydın tip olduğunun göstergesi olsa gerektir. (Korkmaz 1999:249).

Onun yaşadığı dönemden bugüne kadar değişmeden gelen sitemi olan Harput'un virane ve eski parıltılı günlerinden uzak oluşu günümüz insanının da sitemi, kaygısı ve ümitsizliği olmuştur. "Yıkılan Harput Şiiri" şairimizin yıpranmış zamandan kurtulma ve başlangıcın kutsal dinamiklerine duyulan özlemin dile getirildiği şairimiz en güzel şiirlerinden birisidir.

"Toz duman içinde bıraktı felek Harput'ta eğlenen gülen kalmadı Her Cuma al ata binip yelekcek Cirit meydanına gelen kalmadı"	Minare lal olmuş sararmış çınar Sırrını kaybetmiş ince nakışlar Ne kürsü başı var ne yar ne karar Anadan atadan kalan kalmadı
Bugünü aşarak aydın düne çık Dört yana gözünü kapıyarak bak Camilerden taşan şen cemaat yok Beş vakit kıldırın kılan kalmadı	Kapılar kitlenmiş çarşılar bomboş Ne yazımız yazdır ne kışımız kış Halayı avreşi unuttuk kardeş Oynayan kalmadı çakan kalmadı"

(Dökmeci, 1966:7)

Çok saygılı ve alçak gönüllü olan şairin bu özelliği Mehmet Çınarlı'ya yazdığı bir mektubundaki "...bunları size utanarak gönderiyorum eğer şiire benzer yanlarını bulursanız yayımlamanızı rica ederim" sözleriyle daha da ön plana çıkacaktır. Folkloru yaşayan ve folklor kokan şiirleriyle o Harput'un kültür atmosferinde çoktan yerini almış, görevini yapmış bir aydın rahatlığıyla da tarihteki yerini almıştır.

Kaynaklar

BURAN, Ahmet-Ali YILDIRIM-Tarık ÖZCAN (2006) Harput'tan Hazar'a Elazığlı Şairler Elazığ

DÖKMECİ, Cenani (1962), "Anadolu'da Bakırcılık " Yeni Fırat Dergisi S.6 İstanbul s.19

DÖKMECİ, Cenani (1962), "Mevlana " Yeni Fırat Dergisi S.6 İstanbul s.5

DÖKMECİ, Cenani (1962), "Yunus'layın" Yeni Fırat Dergisi S.3 İstanbul s.16

DÖKMECİ, Cenani (1964), "Bakır'ı işlerken" Yeni Fırat Dergisi S.22 Nisan s.26

DÖKMECİ, Cenani (1965), " Dutunu'dan Türkü" Yeni Fırat Dergisi S.25 Haziran s.22

DÖKMECİ, Cenani (1966), " Türkülerimiz" Yeni Fırat Dergisi S.31 Eylül s.16

DÖKMECİ, Cenani (1966), "Bizim Dilden Bizim Köy I-II-III-IV-V" Yeni Fırat Dergisi S.34 Aralık

DÖKMECİ, Cenani (1966), “Fırat’la Söyleyişi” Yeni Fırat Dergisi S.28 Haziran s.7

DÖKMECİ, Cenani (1966), “Bir Lokma İçin ” Yeni Fırat Dergisi S.28 Mayıs s13

DÖKMECİ, Cenani (1966), “Yıkılan Harput ” Yeni Fırat Dergisi S.26 Nisan s7

GÜLER, Zülfü (1994) “ Cenani Dökmeci’nin Şiirlerinde Harput Kültürü” Fırat Şiir Akşamları Güldeste’si Kasım Elazığ

KORKMAZ, Ramazan (1999) “ Milli romantik Duyuş Tarzı ve Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu” Dünü ve Bugünüyle Harput c.2 Türkiye Diyanet Vakfı Elazığ Şubesi Yayınları Elazığ

ÖZÇAM, Hasan (200), “ Cenani Dökmeci (1927-1981)” Hazar Şiir Akşamları Güldeste’si Haziran Elazığ

ÖRNEK, Sedat Veyis(2000) Türk Halkbilimi Kültür Bak. Yay. Ankara

Smirgel J.Chasseguet (2005) Ben İdealî (çev.Nesrin Tura) Metis Yay. İstanbul